

כניסת שבת: 18:16
יציאת השבת 19:13
לדעת ר"ת: 19:50

אורי וישעי

ד"ת לעילוי נשמת הסבתא מרת מרים ארביב בת עזיזה ז"ל

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה-050-4136465 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

דברי תורה כחדשים

"זוחלים ורועדים מיום בואך" (מתוך הסליחות לאשכנז יום א') לב מי לא ירא מאימת יום הדין ואעפ"כ ידועים דברי המדרש: בנוהג שבעולם אדם שיש לו דין אצל מלך בשר ודם לובש שחורים... וכו' אבל ישראל אינם כן אלא לובשים לבנים ובגדי שבת שבטוחים שהקב"ה יוציא כאור משפטם. ואנו נוסף אדם שיש לו דין דואג שיהיה לו עורך דין, מטכס עצות איך לטעון מה לטעון וכיצד לטעון אינו ישן בלילות וכל מחשבותיו נתונות על אותו דין. ואנו סמוכים ובטוחים מדוע? מה הסנגור שיש לנו ליום הדין ומיהו עורך דיננו?

"אבינו מלכנו" ציטוט זה חוזר על עצמו פעמים רבות בתפילות הימים הנוראים. ידוע כי קיים הבדל בין "אבא" ל"מלך". אבא רוצה לתת לנו הכל. כל אבא היה קונה לבנו או לבתו דירת פאר בירושלים לגור בה. אך לא כל אבא יכול להרשות לעצמו. לא כל אבא יש בידו הסכום לעומת זאת "מלך" יש בידו הכל הוא יכול לתת הכל אך לא תמיד המלך רוצה ליתן.

אנו כלפי הקב"ה נקראים בני יודעה המחלוקת בין ר"מ לרבי יהודה האם רק כאשר עושים רצונו של מקום קרויים בני אדם או אף כאשר אין עושים רצונו. הקב"ה רוצה לתת לנו הכל. אך מצד שני הקב"ה הוא גם מלך ולמלך יש עבדים המשרתים אותו. אם אנו מרגישים בעצמנו שהקב"ה הוא מלך אנו צריכים להיות עבדיו. וידוע שעבד חייב לעשות רצון רבו. זוהי מטרת יום הדין להרגיש שאנן עבדיו. ויתכן שזו כוונת הגמ' בר"ה (כו:): שתוקעין בשופר כפוף "כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעליא". אם אדם מרגיש את עצמו כפוף כעבד לפני רבו ודאי שרבו יתן לו הכל.

זהו הסנגור שלנו ביום הדין "אנא עבדא דקודשא בריך הוא" (זוהר כרך ב, ויקהל) וכך אומר הכתוב "כרחם אב על בנים רחם ה' על יראיו" אם אנו מרגישים יראיו ועבדיו ודאי ה' ינהג עמנו כמו אבא שנותן הכל לבניו.

מספרים בשם כ"ק האדמו"ר בעל "שפת אמת שאמר שבהלל בסוכות בפסוק "אנא ה'" ניתן לפעול ישועות. ונחלקו החסידים לאיזה אנא ה' התכוין האדמו"ר האם לאנא ה' הושיעה נא או לאנא ה' הצליחה נא. עד שבא אחד החסידים ופירש לא כדברי אלו ולא כדברי אלו. אלא כוונת האדמו"ר ל"אנא ה' כי אני עבדך".

בזכות שנקיים "אנא עבדא דקודשא בריך הוא" ודאי ירחם ה' עלינו ויזכנו לשנת גאולה וישועה בזו השנה. (יישר כח לכותב הרה"ג ר' שמעון פריי שליט"א)

כח התקיעות

ניחוח אדיר והתרגשות מלאת חן מילאה את לבו של כב' הגאון ר' אלעזר רוקח מאמסטרדם זי"ע. הידיעה כי בתוך ימים ספורים יזכה להגשים את משאלת חייו לזכות ולעלות לקודש, לארץ ישראל, התמזגה עם ההתרגשות לקראת היום הגדול – ראש השנה העומד לחול הערב. עם חשכה התאספו הנוסעים היהודים שהיו בספינה להתפלל ביחד עם כב' הרב זצ"ל את תפילת החג וזאת מתוך התרוממות הרוח, כשלפני התיבה עבר כב' הרב כ"מלך לפני גדוד". במהלך התפילה החלו המתפללים להרגיש כי הספינה מתחילה לנוע ולהיטלטל, וככל שהזמן עובר הטלטלות הולכות ומתגברות. אחד הנוכחים עלה לסיפון לראות מה אירע, וכשירד סיפר לכולם כי התחילה סערה ההולכת ומתגברת. לא עבר זמן רב, והספינה החלה להיזרק מצד לצד במהירות. היהודים כדרכם הוציאו ספרי תהלים והתחילו לצעוק לה'. לפתע הגיע אחד המלחים וצעק כי באחד החדרים התחתיים נוצר חור, והמים מתחילים להציף את האוניה. הבהלה הייתה מרובה, והנוסעים התפצלו בין אלה שאיבדו את עשתונותיהם לבין אלה שרצו במהירות למקום החור כדי לסייע בשיבת המים, ולרוקנם חזרה לים. תלמידי הרב התאספו סביב רבם האהוב ממתינים למוצא פיו שלא חדל לרגע מלהתפלל. לפתע פנה הרב אל שמשו ושאלו עוד כמה זמן נשאר עד עלות השחר. השמש ענה לו כי עוד כשעה יפציע השחר. הרב בשומעו זאת השתלהבו פניו ואמר לסובבים כי הוא מבקש שמיד עם עלות השחר יביאו לו את השופר לתקוע. השמועה פשטה בקרב הנוסעים כי הרבי מתכוון לעצור את הסערה על ידי השופר. מיד עם עלות השחר הביאו לרב את השופר. הרב התעטף בטליתו, ברך בכוונה עצומה את הברכות, ואז תקע בעוצמה את מאה התקיעות. מיד כשסיים את התקיעות הגיע בריצה רב החובל ובישר לנוסעים כי הסערה פסקה והסכנה חלפה.

אחד מתלמידי ר' אלעזר, רבנו הקדוש שמחה בונים מפשיסחא זי"ע נהג לספר סיפור זה בכל שנה, והיה מסיים בדברים אלו: "הנוכחים חשבו כי הרבי רוצה לתקוע בשופר כדי לעצור את הסערה, ולא היא. הרבי ששמע על המצב הקשה של האוניה, רצה בכל מאודו לזכות לכל הפחות לקיים את המצוה של תקיעת השופר, ולכן ביקש לתקוע ברגע שניתן. ההצלה של האניה כבר באה ממילא בזכות המצוה".

בפרוס השנה הבאה עלינו לטובה, שנת התשע"ב (בא בסימן והארכתם ימים לפ"ק) ברצוננו לברך את כב' מעלת מורנו ורבנו ועט"ר הרב אורי סבן שליט"א ורעייתו שתחי' וכל אשר לו, בברכת שנה טובה ומבורכת, שנת בריאות איתנה, שנת הצלחה והרווחה.

ומשגרים ברכה לכל התלמידים והמתפללים דבית מדרש "רב פעלים" ובכלל הברכה הוא יברך את התורמים היקרים המסייעים רבות להוצאת גיליון "אורי וישעי" והכל בצנעה ולא בפרסום, ושלא על מנת לקבל פרס, תקובל תפלתם ברצון ויזכו לכתיבה וחתימה טובה לאלתר, מגאי העורך ס"ט

הליכות מלכי

הלכות ערב ראש השנה

א) יש נוהגים להתענות בערב ראש השנה. מי שנוהג כן, ורוצה לאכול קודם עלות השחר, יכול לאכול לפי התנאים הבאים, אם לא ישן בלילה כלל, מותר לו לאכול קודם עלות השחר. אבל אם ישן בלילה, נכון להחמיר שלא לאכול קודם עלות השחר, אפילו אם עשה תנאי על כך קודם שהלך לישון. ואם התענית קשה עליו ביותר, אם לא יאכל קודם עלות השחר, יעשה התרה על מנהגו להתענות בערב ראש השנה והאשכנזים נוהגים להקל לאכול קודם עלות השחר, אפילו אם לא עשה תנאי קודם שהלך לישון.

וכל זה לענין תענית ערב ראש השנה, שאינה אלא מנהג. אבל בשאר תעניות ציבור שהן מדינא יש לנהוג כך: אם עשה תנאי קודם שיישן, או אם לא ישן כלל בלילה, מותר לו לאכול קודם שעלה עמוד השחר. ואם לא עשה תנאי קודם שיישן, אסור לו לאכול קודם עלות השחר, וכמבואר בשלחן ערוך (סי' תקס"ד, עיין שם).

לכל הדעות, מותר למי שנוהג להתענות בערב ראש השנה לשתות קפה או תה, אפילו עם סוכר, קודם עלות השחר בערב ראש השנה.

ב) אין אומרים וידוי ונפילת-אפיים בתפילת שחרית ובתפילת מנחה בערב ראש השנה, כמו בשאר ערב יום טוב. וכן אין אומרים מזמור "יענך ה' ביום צרה" (והאשכנזים נוהגים לומר מזמורי "יענך ה' ביום צרה" ו"תפלה לדוד" בתפילת שחרית בערב ר"ה).

ג) אבל בסליחות שאומרים באשמורת הבוקר בערב ראש השנה, אומרים וידוי ונפילת אפיים, אפילו אם הגיעו לידוי אחר עלות השחר. ובתפילת המנחה שלפני ערב ראש השנה (דהיינו ביום כ"ח אלול) אומרים וידוי ונפילת-אפיים כרגיל.

ד) אין תוקעין בשופר בערב ראש השנה. והתוקע שצריך לתקוע בראש השנה, ורוצה לתקוע כדי להתלמד, יעשה זאת בביתו בחדר סגור.

ה) יש נוהגי ללכת בערב ראש השנה לבית הקברות להשתטח ולהתפלל על קברות הצדיקים, ונותנים צדקה לעניים.

ו) נוהגים לעשות התרת נדרים בבית הכנסת בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים, כדי להינצל מעונש נדרים שנדר בכל ימות השנה. ודורשי רשומות דרשו על הפסוק: "לא יחל דָּבָרוּ כְּכֹל" - סופי תיבות אלול"ל. ונוהגים לעשות ההתרה אחר אמירת הסליחות קודם תפילת שחרית. ויש נוהגים לעשות התרת נדרים ארבעים יום קודם ראש השנה, וארבעים יום קודם יום הכיפורים. [הדבר ברור שאין התרה זו מתירה כל נדר שנדר בכל ימות השנה, ויש הרבה נדרים שצריכים התרה מיוחדת אצל תלמיד חכם כדת].

ז) מנהג יפה להסתפר ולכבס הבגדים בערב ראש השנה. וכן יש נוהגים לטבול במקוה טהרה בערב ראש השנה, ומנהג יפה הוא. ואדם שאינו יכול לטבול במקוה טהרה, נכון שישפוך על גופו תשעה קבין מים, (שהם כ-12.5 ליטר). ואפשר לעשות זאת גם ע"י מקלחת, דהיינו שיעמוד תחת הסילון של המקלחת כשהברז פתוח, עד שישער שכבר נשפכו על גופו מים בשיעור תשעה קבין. וברור שאין הבדל בזה בין אם המים צוננים או חמים. (מתוך הספר "אוצרות יוסף").

דברי התורה לעילוי נשמת היקרות והנעלות

מרת פורטונה ארביב בת רחל ז"ל

מרת רוזה לוי בת שמחה (מחזו) ז"ל

תנצב"ה

"פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה" (דברים כט, יז)

דרשו רושמי רשומות: בר"ת של הפסוק "שרש פורה ראש ולענה" מצטרפים למלה "שופר". שכן תקיעות השופר מחרידות את השומע ומעוררות אותו לתשובה, כדברי הנביא עמוס (ג', ו): "אם יתקע שופר בעיר, ועם לא יחרדו?" לכן קבעו הקדמונים לתקוע בשופר כל חודש אלול, שהוא "חודש הרחמים והסליחות". ומכוח התקיעות בימי אלול יעקרו מלב האדם כל השרשים הרעים, המשחיתים את הגוף והנפש.

שלום יהיה לי

נאמר בפסוק "והתברך בלבבו לאמר: שלום יהיה לי, כי בשררות לבי אלך" (שם כט, יח) פרש רבנו בעל ה"כתב סופר", מצויים בתוכנו אנשים, ונכנעים ליצר-הרע ועוברים עברות רבות. ובכל זאת הם מצדיקים עצמם בטענה, שהעיקר הוא לב טוב; כאילו מי שנחן בלב טוב - הותרה הרצועה לגביו, ואין מי שיאמר לו מה תעשה, כלפי אנשים אלה קורא משה רבנו באזני כל קהל ישראל סמוך לפטירתו: "והתברך בלבבו" - מי שמתברך ומתפאר בלבבו הטוב; "לאמר: שלום יהיה לי, כי בשררות לבי אלך" - וסבור בטעות שלא יארע לו דבר, אפילו מהלך כל הימים אחרי נטיות הלב ועובר עברות רבות, קוראת כלפיו התורה: "לא יאבה ה' סלוח לו" (כט, יט). שלפי תורת ישראל המקורית נידון כל אדם בראש ובראשונה על-פי מעשיו, והלב הטוב אינו אלא מכשיר ואמצעי להגיע על-ידו למצוות ולמעשים טובים.

ומוסיף הגר"י מקוזמיר: מי שמתנער מקיום מצוות מעשיות בטענה המיתממת, ש"רחמנא לבא בעי" (לשון-רש"י בסנהדרין קו:) - שדי לו לה' הרחמן בלב טהור ונכון של האדם ובמחשבתו הטובה - אף הקדוש-ברוך-הוא ישלם לו שכרו במחשבה בלבד, ולא במעשה - מידה כנגד מידה...

הכל לטובה

"והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה אשר נתתי לפניך..." (ל', א')

תוהו כאן רבנו האור החיים הקדוש ז"ע: למה הוצרך הכתוב לומר "כל הדברים האלה", ואינו מסתפק בנוסח "כי יבואו עליך הברכה והקללה, אשר נתתי לפניך"?

אלא - אומר רבנו האור החיים ע"פ האמור במשנת ברכות (פ"ט, מ"ה) הורו לנו חכמים, שחייב אדם לברך על הרעה, כשם שהוא מברך על הטובה; ועל כך נאמר בגמרא (ס:), שגם את הפורענות צריכים לקבל בשמחה, כי "כל דעביד רחמנא - לטב עביד" (כל מה שעושה ה' הרחמן - לטובה עושה). והנה מרומזת הוראה זו של חז"ל בלשון הכתוב שלפנינו: "והיה" - עליך לקבל בשמחה (הרי לפי חז"ל כל לשון "והיה" הוא לשון-שמחה) - "כי יבואו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה" וגו' ולברך את הבורא על כל מה שגומל לך בחיים. כי "כל מה שעושה הקדוש-ברוך-הוא - הכול לטובה" (ברכות ס:)

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך

